

KAPİTALİZM VE İSRAF

Aydınlık Gazetesi, 22 Kasım 2011

Yıldırım Koç

Kapitalizm insanlığı da, dünyamızı da mahvediyor.

Etrafınıza bu gözle bir bakın.

Büyük kentlerde bir yerden bir yere gitmek eziyete dönüştü. Tek kişiyi taşıyan binlerce araba trafikte. “Ne yapacaksın, ihtiyaç” deniyor. Sizin araba almanız, büyük tekellerin “ihtiyaç”ı. Eşim ve ben araba kullanmıyoruz; hiç de sıkıntı çekmiyoruz. Tam tersine, trafik gerginliğini direksiyon başında yaşamıyoruz.

Kullanılabilecek durumda olan birçok ürün, “modası geçtiği” veya “havası kalmadığı” gibi gerekçelerle atılıyor.

Halbuki gezegenimizin kaynakları sınırlı. Bu kaynakları, insanlığın geleceğini de dikkate alarak, çok özenli bir biçimde kullanmak zorundayız. Halbuki kapitalizm, krizlerden kurtulabilmek ve kârını artırabilmek için sürekli olarak tüketimi teşvik ediyor. Tüketimin bir bölümü gerçekten temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik. Giderek artan bölüm ise gereksiz, gösterişe yönelik.

Benim kuşağım, cumhuriyetin ilk kuşağının çocukları. Cumhuriyet, gerek anlayışı gereği, gerek mahrumiyetlerin kaçınılmaz sonucu olarak, mevcut kaynakların en iyi biçimde kullanılması terbiyesini verdi. Bizler bu terbiyeyle büyüdük.

Dişinizi mi fırçalayacaksınız. Gerektiğinden fazla macun sıkmayın.

Yemek mi yiyorsunuz. Tabağınıza yiyeceğiniz kadarını alın. Tabakta yemek, artık ekmek bırakmayın. “Bıraktığın lokma seni gece rüyada korkutur.”

Evinize aldığınız eşyayı özenle kullanın.

1991-1992 yıllarında Bilar’da Aziz Nesin yönetim kurulu başkanıyken ben murahhas aza idim. Aziz Nesin, hep arkası boş kağıtları kullanırdı. Kendisine gelen zarfları ters çevirip kullandığını anlatmıştı.

Bizim çocukluğumuzda kurşun kalem kıaldığında, kalemin sonuna kadar kullanılmasını sağlayacak bir tahta olurdu. Kısalan kalem onun içine yerleştirilip yazılırdı.

“Eskiden yokluk varmış; şimdi ne güzel herşey var” diyemezsiniz.

Bu anlayış, kapitalizmin kâr mantığının beyinlere işletilmiş ifadesidir.

Günümüzün teknolojiyle birçok ürün, çok daha dayanıklı olacak, çok daha uzun süre kullanılabilecek biçimde üretilebilir.

Üretilmiyor.

Eğer ürünler böyle üretilirse, kapitalist malını satamaz; krize girer.

Günümüzde birçok ürün, moda değişiklikleri sonucunda, kullanım ömrü tükenmeden çöpe atılıyor.

Eğer böyle yapılmazsa, kapitalizm krize girer.

Günümüzde insanlar birbirlerini giydikleriyle, sahip oldukları arabayla, kullandıkları cep telefonu ile değerlendiriyor. Eskiden, giyimi kuşamıyla, malı mülküyle gösteriş yaparak itibar kazanmaya çalışan kınanırdı; “sonradan görme” diye aşağılanırdı.

Kapitalizm insanları maymuna çevirdi. Onlarla oynuyor. Onlarla dalga geçiyor. Bu arada müthiş bir tüketim ve tüketilen ürünle “hava atma,” kişilik kazanmaya çabalama çılgınlığı sürüyor. Halbuki Anadolu’nun güzel bir geleneği vardı. Eskiden eve birşey alındığında, bez torbada götürülürdü; komşulardan onu alamayan varsa özenmesin diye. Zenginle yoksul aynı mahallede otururdu. Dayanışma, dostluk vardı. Kapitalizm, yarattığı o müthiş tüketme ihtiyacıyla hem insanlarımızı insanlıktan çıkarıyor, hem de gezegenimizin mahvolmasına yol açıyor.

Yeşiller de gezegenimize sahip çıktığını söylüyor. Ancak kapitalizme ve emperyalizme hiç değinmiyorlar. Kapitalizme karşı çıkılmadan gezegenimiz kurtarılabilir mi?

Eskiden bir kişinin yolsuzluğu veya hırsızlığı duyulduğunda, o kişi toplumdaki dışlanırdı. Kapitalizm insanları öylesine çürüttü ki, eline imkan geçip çalmayana “salak” gözüyle bakılıyor.

Kapitalizm insanlığa düşmandır. Biz kapitalizmden kurtulamazsak, kapitalizm insanı ve dünyayı mahvedecektir.